

تأثیر شیوه‌های کنترلی پلیس و تصویرسازی رسانه‌ها در کاهش گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری

تاریخ پذیرش: 1397/09/17

تاریخ دریافت: 1397/06/13

غلامرضا مرادی سیاستر،¹ رضا عبدالرحمانی،² غلامرضا پرویزی،³ محمود محمودی⁴

از صفحه 217 تا 242

چکیده

زمینه و هدف: در این پژوهش به بررسی برخی زمینه‌های انتظامی و رسانه‌ای مؤثر بر شکل‌گیری و گسترش خشونت و اوباشگری در بین تماشاگران ورزش فوتبال ایران در سال 1395 پرداخته شده است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر هدف کاربردی، و از نظر روش، توصیفی - تحلیلی از نوع پیمایش است. جامعه آماری این پژوهش کلیه تماشاگران، هواداران، لیدرهای باشگاه‌ها، خبرنگاران ورزشی، داوران، کادر فنی تیم‌ها، نیروهای پلیس می‌باشد. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان 384 نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب، تعیین گردید. روش گردآوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامه محقق ساخته بود. روایی پرسشنامه به طریق منطقی و پایایی آن نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در بررسی توصیفی عوامل مربوط به شاخص تأثیر شیوه‌های کنترلی و نظارتی مشخص شد که عامل «معطلی طولانی مدت تماشاگران در بیرون از ورزشگاه و گیت‌های بازدید بدنی توسط مأمورین در گرایش تماشاگران به اوباشگری مؤثر است» با میانگین 4 در رتبه اول و در بررسی توصیفی گویه‌های مربوط به شاخص تأثیر رسانه مشخص می‌شود، عامل «تأکید بر این که در حق برخی تیم‌ها اجحاف، بی‌عدالتی و نادلوری شده، در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها مؤثر است» با میانگین 3/77 در رتبه اول قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: در بررسی توصیفی متغیرها مشخص شد که متغیر نقش شیوه کنترلی و نظارتی پلیس یگان‌های ویژه با میانگین 3/78 در رتبه اول، و رسانه‌ها با میانگین 3/60 در رتبه دوم قرار دارند.

واژه‌های کلیدی: رسانه، خشونت و اوباشگری، تماشاگران، فوتبال، کنترل و نظارت پلیس.

1- دکتری مدیریت ورزشی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین.

2- دانشیار علوم اجتماعی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول). رایانامه: rar0664@yahoo.com

3- کارشناس ارشد مدیریت پیشگیری از جرم.

4- مدرس دانشگاه علوم انتظامی امین.

مقدمه

با حرفه‌ای شدن ورزش فوتبال و افزایش هیجانانگیزی از مسابقات آن (که بخشی از آن مرهون گزارش‌های رسانه‌ای است)، به تدریج بر تعداد تماشاگران این رشته ورزشی افزوده شده است، به طوری که در برخی مسابقات جمعیت حاضر در ورزشگاه‌ها به بیش از 100 هزار نفر هم می‌رسد. با گذر زمان و با رواج تب فوتبال در جوامع مختلف، حساسیت‌های کاذبی نسبت به این رشته ورزشی شکل گرفته، به طوری که به وقوع برخی ناهنجاری‌ها و کج‌رفتاری‌ها مانند خشونت و اوباشگری، دوپینگ، شرط‌بندی‌ها و غیره ... منجر شده است (آزاد ارمکی، 1381). فوتبال به گونه‌ای است که در حال حاضر از آن به عنوان یک صنعت یاد می‌شود و رؤسای فدراسیون‌های کشوری، قاره‌ای و جهانی فوتبال در رده افراد با نفوذ و قدرتمند سیاسی قرار دارند. تعطیلی جلسات مهم سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مختلف و تعطیلی کسب و کار مردم حین برگزاری مسابقات حساس فوتبال و حتی حضور فیزیکی برخی وزرا و رئیس‌جمهورها در ورزشگاه‌ها حاکی از همین هیجان مفرط حاکم بر این ورزش است (دانینگ، 2000؛ صدیق سروستانی، 1381). چنین حضور چشم‌گیری گاه منجر به ظهور و گسترش پدیده‌های اجتماعی مانند جماعت، انبوه خلق، گمشدگی و شکل‌گیری رفتارهای جمعی و به طبع آن وقوع حواشی و ناملازمات، مانند اتفاقات داخل زمین بازی، شعارهای تند طرفداران تیم‌ها، تحریک لیدرها، شکل‌گیری خشونت و درگیری و بالاخره اقدامات امنیتی پلیس و ... است (شفتی، 1373؛ بریج، 2007¹).

بیان مسأله

به سبب وجود ناآرامی‌های فوتبال طی سال‌های گذشته، گاه مشکلات امنیتی مختلفی به وقوع پیوسته است. اگر ناآرامی‌ها، خشونت‌ها و درگیری‌های داخل ورزشگاه‌ها به خوبی کنترل و مدیریت نشوند، احتمالاً به داخل خیابان‌ها کشیده شده، علاوه بر خسارت‌های مالی، امنیت روانی جامعه را تحت تأثیر قرار خواهد داد. بنابراین پلیس که مسئولیت برقراری امنیت و آرامش جامعه است با چالش‌هایی روبه‌رو می‌شود لذا بایستی تمهیدات و راهکارهای مناسب جهت پیشگیری از این مسأله اندیشیده شود. نیروهای

امنیتی و انتظامی از طرف دولت، مسئولیت تأمین امنیت اشخاص و اموال را به عهده دارند. دولت حق دارد تا هر زمانی که نظم اجتماعی موجود به هر نوعی مورد تهدید واقع شود، بوسیله پلیس و نیروهای امنیتی به مداخله بپردازد نیرو یا نهاد اجتماعی دیگر که می‌تواند در فرآیند شکل‌گیری و گسترش چنین رخدادهایی مؤثر باشد، رسانه‌های جمعی است (دیت مور و جنسن و اروین، ¹2014؛ فتحی‌نیا و علیزاده، 1384).

نتایج برخی تحقیقات نشان داد که رسانه‌ها به اشکال گوناگون در میزان و چگونگی وقوع خشونت‌های ورزشی سهیم هستند. بر همین اساس کارگر و همکارانش (1395) و نیز همتی و همکاران (1395) در نتایج تحقیقات خود دریافتند که رسانه‌ها و تبلیغات و نیز مدیریت امنیت انتظامی از جمله مهم‌ترین عوامل اثرگذار هم بر خشونت‌ها و هم حفظ امنیت رویدادهای ورزشی است. برای نمونه تحقیقات کشر (1392) که به تأثیر نمایش صحنه‌های خشونت‌آمیز فوتبال اشاره کرده؛ یا تحقیقات خاقانی آور و شانواز (زمستان 1395) نشان داد که رسانه‌ها در افزایش رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال تأثیری مستقیم داشته، طرز تلقی تماشاگران را شکل داده (ارمسترانگ و هریس، ²1991: 427-454)؛ تأثیرات غیر قابل انکاری بر آنها گذارده (حسین‌پور و دیگران، 1393؛ کشر، 1392؛ نگین تاجی و همکاران، 1392؛ فتحی‌نیا و علیزاده، 1384)؛ و باعث شده که خشونت ورزشی اکنون جزء جدایی‌ناپذیر میادین ورزشی گردد. حدود 93 درصد از خشونت‌های ثبت شده در مطبوعات مربوط به حوزه فوتبال است (حسین‌پور و دیگران، 1393؛ فتحی‌نیا و علیزاده، 1384). سوال اصلی این پژوهش عبارتست از: چه زمینه‌های رسانه‌ای مؤثر بر شکل‌گیری و گسترش خشونت و اوباشگری در بین تماشاگران ورزش فوتبال ایران می‌باشد؟

پیشینه

مطالعه علل (اجتماعی و روانی) گرایش به اوباشگری در فوتبال یکی از موضوعات مورد علاقه محققان حوزه‌های مختلف است. با این وصف تعداد منابع مرتبط با این موضوع در

1- Stephen W. Dittmore Jonathan A. Jensen and Shaina M. Ervin

2- Armstrong, Gary & Harris, Rosemary (1991)

بخش امنیتی و رسانه‌ای اندک است.

رحمتی و محسنی تهریزی (1381) در پژوهشی جامعه‌شناختی از علل پرخاش‌گری و خشونت تماشاگران مسابقات فوتبال به این نتیجه رسیدند که اهمیت و حساسیت نتیجه بازی از نظر کسب امتیاز و تعیین جایگاه تیم‌های مورد علاقه در رده‌بندی مسابقات قهرمانی، حرکات خشونت‌آمیز و پرخاش‌جویانه بازیکنان هنگام بازی و کیفیت داوری، عمدتاً بر بروز پرخاش‌گری کلامی طرفداران فوتبال تأثیر می‌گذارد.

قاسمی، ذوالاکتاف و نورعلی وند (1388) در پژوهش خود که طی آن به یافته‌های کلیفورد استوت¹ و جف پیرسون² (2005) نیز اشاره کرده بودند، به این نتیجه رسیدند که در مجموع از میان متغیرهای مورد مطالعه متغیر فرعی شامل هیجان‌طلبی و عقده‌گشایی، سابقه درگیری و نزاع، تیم‌گرایی، از هم گسیختگی روانی خانواده، تأثیرپذیری از گروه همسالان، تماشای فیلم‌های خشونت‌آمیز، شیوه کنترل پلیس، جماعت انبوه، رضایت از عوامل وضعیتی، سابقه رفتار مجرمانه و تحریک مطبوعات ورزشی به طور معناداری واریانس متغیرهای وندالیسم و اوباشگری را تبیین می‌کنند.

متغیرهای سن (که شیرکوهی و زندی، 1390 نیز بدان اشاره کرده اند)، میزان کنترل و نظارت خانواده‌ها و ارتباط با خویشاوندان دارای سابقه جنایی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، تأثیر منفی بر گرایش طرفداران تیم‌های فوتبال مورد مطالعه به رفتارهای پرخاش‌جویانه و خشونت‌آمیز دارند. متغیرهای سابقه دعوا و نزاع، سابقه تنش و ناکامی در فعالیت‌های تحصیلی و آموزشی، سابقه رفتار مجرمانه، داشتن دوستان و همسالان دارای سابقه جنایی، عزیمت جمعی و گروهی به ورزشگاه و برآورده نشدن انتظارات ورزشی، دارای تأثیر مستقیمی بر گرایش به ارتکاب رفتارهای پرخاش‌جویانه و خشونت‌آمیز ورزشی طرفداران تیم‌ها دارند.

نتایج پژوهش ساویز نائینی و رضایی‌راد (1391) نشان می‌دهد بازیکنان فوتبال، مربیان و تماشاگران از منابع اصلی پرخاشگری هستند و عواملی مانند کمبود اطلاعات از قوانین بازی در میان بازیکنان، مربیان و تماشاگران، اختلاف نظر مربیان، بازیکنان و

1- Stuot

2-Piersuon

تماشاگران، ازدحام بیش از حد جمعیت، کنترل خشونت‌آمیز پلیس، بروز بازی خشن از سوی بازیکنان و قضاوت ضعیف داور، باعث پرخاشگری تماشاگران می‌شوند.

حسینی (1393) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی تأثیر عوامل اجتماعی مؤثر بر شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال در ورزشگاه دوهزار نفری خلخال» به این نتیجه رسید که بین خشونت تماشاگران فوتبال و یادگیری خشونت از محیط خانواده، یادگیری خشونت از رسانه‌ها و سن افراد رابطه معنادار وجود دارد. حسین‌پور و دیگران (1393) نیز به نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در گسترش رفتارهای اوباش‌گرایانه تماشاگران فوتبال تأکید کرده است. نتایج تحقیقات غلامی ترکسولیو و حیدری نژاد (1394) نشان داد که چهار عامل در بروز پرخاشگری اهمیت دارند که به ترتیب شامل عوامل مرتبط با وضعیت ایمنی و بهداشتی استادیوم با میانگین 2/89، عوامل مرتبط با داوری با میانگین 2/51، عوامل مرتبط با پوشش رسانه‌ای با میانگین 2/39 و عوامل مرتبط با مدیریت برگزاری مسابقات با میانگین 2/21 می‌باشند.

موسوی (1393) در پژوهشی خود نتیجه گرفته است که بخشی از دلایل خشونت‌گرایی و درگیری‌ها در میداين ورزشی عواملی همچون سن افراد، عملکرد رسانه‌ها، تأثیرپذیری از همسالان، عملکرد پلیس، پایگاه اقتصادی - اجتماعی افراد می‌باشد.

مرادی و همکارانش (1394) که در پژوهش خود بر تأثیر پنج متغیر «تعامل پلیس با کانون‌های فرهنگی»، «نظارت پلیس و بهره‌گیری از تسهیلات»، «آموزش و کنترل لیدرها»، «برنامه‌های آموزشی پلیس در رسانه‌ها»، «توانمندی نیروی انسانی و تجهیزات پلیس»، بر کاهش پرخاشگری در فوتبال کار کردند، به این نتیجه رسیدند که «آموزش و کنترل لیدرها»، بیشترین و «توانمندی نیروی انسانی و تجهیزات پلیس»، کمترین تأثیر را بر کاهش پرخاشگری در ورزشگاه‌ها داشته است.

کارگر و همکارانش (1395) و نیز همتی و همکاران (1395) در نتایج تحقیقات خود دریافتند که رسانه‌ها و تبلیغات و نیز مدیریت امنیت انتظامی از جمله مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر خشونت‌ها و البته حفظ امنیت رویدادهای ورزشی است.

اسکات¹ و پیرسون (2006) در پژوهشی به این نتیجه دست یافتند که رفتار پلیس در قبال تماشاگران، در بروز خشونت تماشاگران مؤثر است. آنها معتقدند در مواردی که پلیس سعی در آرام نمودن جمعیت و مدیریت ناآرامی دارد، رفتارها قابل کنترل خواهد بود و از سرایت این خشونت‌ها به بیرون از ورزشگاه‌ها تا حد زیادی جلوگیری می‌شود، ولی در مواردی که پلیس با خشونت به رفتارهای جماعت ناآرام، پاسخ می‌دهد، این‌گونه رفتارها تشدید می‌شود (به نقل از پاک‌نژاد و درانی، 1388: 121).

رامون اسپایج² (2011) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که اوباشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال تحت تأثیر شش عامل؛ هیجان زدگی و برانگیختگی هیجانی خوشایند، ایجاد هویت مردانه و خشن، هویت‌یابی‌های منطقه‌ای و محلی، مدیریت فردی و جمعی شهرت، ایجاد احساس همبستگی و تعلق و خودمختاری. مطالعات زوربا و مطلو و بایراکدار³ (2017) نشان داد که پلیس، رسانه‌ها و همکاری پلیس با معاونت‌های قضایی نقشی تعیین‌کننده در پیشگیری از اوباشگری فوتبال دارد.

مبانی نظری

یکی از نظریه‌های مرتبط با تأثیرات رسانه‌ها بر اوباشگری فوتبال، که توسط «گری آرمسترانگ و رزماری هریس»، در اواخر دهه هشتاد و اوایل دهه 90 شکل گرفت، آن بود که بخش عمده‌ای از دشمنی‌های تماشاگران، ناشی از اقداماتی است که پلیس و رسانه‌ها انجام می‌دهند. گرنبر با تأکید بر نقش رسانه‌ها، بر این باور بود که رسانه‌ها، از جمله تلویزیون در دنیای کنونی دارای قدرت تأثیرگذاری و القاء واقعیات مورد نظر خود بر هستی اجتماعی و فکری هستند و استفاده زیاد از تلویزیون و به ویژه گزارش‌های ورزشی، باعث ایجاد توده‌ای همگن و بی‌مناک خواهد شد (کشکر، 1392). که ظرفیت‌های خشونت ورزشی را دارند. علاوه بر آن کمبود امکانات اساسی مورد نیاز تماشاگران را از جمله موثرترین عوامل پرخاشگری و خشونت در میان آنها معرفی کرد⁴ (کرر، 1994؛ گینگ، 1995).

1- Scat

2- Spaidj

3- Ercan ZORBA, T. Osman MUTLU, Akan BAYRAKDAR

4- https://www.researchgate.net/publication/227849805_Football_hooligans_theory_and_evidence

[دسترسی به 28 ژوئن 2018]

از نظر نوربرت الیاس شناخت ورزش کلید شناخت جامعه است. به نظر الیاس بازی ورزشی مدلی را عرضه می‌کند که جامعه‌شناس به کمک آن می‌تواند به ساختار اجتماعی فکر کند. عادت‌های حرکتی در مهار تدریجی هیجانانگیز نقش مهمی ایفا کرده‌اند. بازی‌ها و ورزش‌ها وسیله ممتازی برای تنظیم خشونت شده‌اند. زیرا تمرین هم ستیزی بدنی را روی صحنه آورده و آن را قانون‌مند می‌کنند. بالاخره در بررسی تاریخی الیاس و داوینینگ (1986) فوتبال مردمی در بریتانیا تا اواخر قرن نوزدهم یک سرگرمی اغلب خشن و عوام‌پسند بود که وقوع خشونت را تسهیل می‌کرد. این مسابقات فاقد هرگونه قانونمندی رسمی در میدان بازی بود. آسیب‌های بدنی و حتی مرگ که در مسابقات فوتبال مردمی معمول بود (وثوقی و خسروی نژاد، 1388).

بر اساس یکی از تئوری‌های روانشناسی تحت عنوان دیس پلسمنت یا جابه‌جایی¹ (که تا حدود زیادی مشابه تئوری کار کردی - ساختی پارسونز در جامعه‌شناسی است)، رنج و ناکامی حاصل از عدم تحقق هدف یا اهداف موجب تحریک کینه، دشمنی و عداوت در فرد ناکام می‌شود، ولی وقتی علت ناکامی مشخص نباشد یا فرد به دلیل عدم دسترسی به منبع یا منابع ناکامی، یا ترس از انتقام یا عدم توانایی در تلافی و ناکامی خود و امکان این که پرخاش‌جویی و خشونت را بر سر عامل ناکامی خود تخلیه کند، وجود نداشته باشد، هدف پرخاش‌جویی خود را جابه‌جا می‌کند. اگر این جابه‌جایی با امری صورت گیرد که از نظر فرهنگی، عالی‌تر از هدف فعلی خودش باشد، از آن به «به‌گرایی» تعبیر می‌کنیم که فروید نیز در بحث ناخوشایندی‌های فرهنگ یا تمدن به آن اشاره می‌کند. وی در واقع تمدن را نتیجه جابه‌جایی‌ها، یعنی پس زدن خواسته‌های نخستین و متوجه ساختن آنها به سمت هدف‌های اجتماعی و فرهنگی می‌داند. دیدگاه‌های جدیدی که در این تئوری مطرح هستند بر این باورند که دامنه تجلی و بروز پرخاشگری در عرصه ورزش، به عوامل مختلفی بستگی دارد که در این میان می‌توان به فراوانی شکل‌گیری و بروز ناکامی، آستانه تحمل افراد در جامعه به هنگام بروز ناکامی (که گزارش‌ها در ایران حاکی از آستانه بسیار پایین مردم است)، میزان رویدادهایی که منجر به ناکامی می‌شوند و نیز دامنه انتظارات فرد در مقابل مجازاتی که به رفتار پرخاش‌جویانه تعلق می‌گیرد، اشاره کرد.

1 - displacement

دیدگاه کارکردگرایی ساختی (به ویژه مزتون و نوربرت الیاس) یکی از قوی‌ترین تحلیل‌ها را در خصوص تبیین خشونت و اوباشیگری فوتبال ارائه کرده است. به نقش نظام‌های اجتماعی یا جوامع، ساختارها، نهادها، سازمان‌ها و گروه‌های اجتماعی در یکپارچگی و همبستگی عناصر و اجزای می‌پردازد. سهم هر یک از نهادهای اجتماعی در اجرای وظایف، مأموریت‌ها و به زبان جامعه‌شناسی نقش‌ها در این دیدگاه محوری است. بر اساس تئوری برد متوسط مرتون، سازمان‌هایی مانند پلیس از جمله عناصر و سازمان‌هایی هستند که وظیفه کنترل، نظارت و مراقبت از نظم و امنیت از طریق به کارگیری ابزار و تجهیزات و نیز کاربرد زور و قوه قهریه در جامعه را به عهده داشته در ایجاد ثبات و تعادل اجتماعی تلاش می‌کند (رحمتی و محسنی تبریزی، 1383).

نظارت در دیدگاه فوکو¹ - بنتام². کنترل اجتماعی مجموعه‌ای از منابع، ابزارها و روش‌های مادی و نمادی است که جامعه ابتدا برای تأمین همسانی رفتار (درونی و نهادینه کردن هنجارها از طریق ارشاد، اقناع و غیره) و در مرحله بعد، وادار ساختن اعضایش (برای پیروی از هنجارها و قوانین و مقررات با به کارگیری ضمانت اجرا رسمی و غیررسمی) در اختیار دارد و به کار می‌گیرد (کوئن،³ 1375: 203). این دو نظام‌های جدید کنترل را که همزمان با ظهور شکل‌های نوین فناوری‌های مراقبتی و انضباطی بود، با عنوان طرح سراسربین یاد کرده‌اند. سراسربینی که اولین بار از سوی بنتام مطرح شد در دیدگاه فوکو اهمیت زیادی دارد و تضمین‌کننده موفقیت انضباط است. سراسربین در نگاه ابتدایی، استفاده از اندیشه ساده در معماری است که مشاهده همیشگی و پایدار در فرد محبوس را امکان‌پذیر می‌سازد؛ اما در نگاه دقیق‌تر سراسربین حالتی است که اعمال کامل قدرت را (بر زندانی‌ها و بر مردم عادی) تضمین می‌کند؛ زیرا مشاهده و مراقبت از بالا به پایین مهم‌ترین وسیله انضباطی است. از نظر بنتام قدرت می‌بایست رؤیت‌پذیر اما وارسی‌ناپذیر باشد. رؤیت‌پذیر به این معنا که زندانی یا فرد مورد مراقبت (مثلاً در استادیوم) بی‌وقفه سایه بلند برج مرکزی را که از آن جا مخفیانه زیر نظر است در برابر دید داشته باشد و وارسی‌ناپذیر به این معنا که زندانی

1- Fuco

2- Bentaun

3- Cuen

(تماشاچی فوتبال) هیچ‌گاه نباید بداند که آیا اکنون زیر نظر است یا نه، اما باید مطمئن باشد که همیشه ممکن است زیر نظر باشد (فوکو، 1378: 251).

تعریف اوباشگری. اوباشگری اساساً شامل رفتارهای پرخاش‌گرانه و رقابتی بین گروه‌های مدعی هواداری است. با این حال، اوباشگری محدود به این نوع رفتارهای خاص نمی‌شود، چرا که ممکن است شامل پرتاب اشیاء، ستیز با مظاهر دنیای مدرن، حمله به پلیس یا فحاشی نژادی باشد در مجموع می‌توان گفت اوباشگری به تمامی رفتارهای پرخاش‌گرانه و خشونت‌آمیز هواداران فوتبال اطلاق می‌شود که قبل و بعد از مسابقات، در داخل و بیرون استادیوم و به صورت جمعی و گروهی بروز می‌کند. این رفتارها به صورت خودجوش و خودانگیخته یا در برخی موارد از پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. همچنین، اوباشگری در فوتبال، رفتارهای انحرافی متفاوتی، از فحاشی تماشاگران تا ضرب و جرح و حتی قتل، را شامل می‌شود.

رسانه یا وسایل ارتباط جمعی¹. منظور هر نوع ابزار یا وسیله‌ای (در اینجا رادیو، تلویزیون، سینما، روزنامه، مجلات و ...) برای نقل و انتقال پیام (که می‌تواند اطلاعات، ایده‌ها، افکار، احساسات، نماد و... باشد) به افراد یا جامعه است، که به باور رابل² (1989) از همان آغاز ورزش‌ها حضوری فعال داشته‌اند (نادریان جهرمی، 1384: 256).

نیروی انتظامی (یگان ویژه). وظیفه برقراری نظم و حفظ امنیت در جامعه تا قبل از سال 1370 برعهده سه نهاد ژاندارمری، کمیته انقلاب اسلامی و شهربانی بوده است که هر کدام در حوزه‌های مختلف جهت ثبات امنیت و آرامش در کشور فعالیت می‌کردند. در سال 1370 با نظر مسئولین وقت و با تصویب نمایندگان مردم در مجلس که به تأیید مقام معظم رهبری (مد) فرماندهی کل قوا رسید سه نهاد ذکر شده، ادغام و سازمان نیروی انتظامی تشکیل گردید که به موجب قانون وظایف زیر را برعهده دارد:

- 1- ایجاد نظم، آرامش و امنیت عمومی در سراسر کشور؛
- 2- پیشگیری از وقوع جرم و کشف جرایم و تعقیب مجرمین؛
- 3- حفظ ارزش‌ها و دست‌آوردهای انقلاب.

1- Mass media
2- Mishel.rabel

مدیریت انتظامی رویدادهای ورزشی. نیروی انتظامی با انجام تدابیر و تمهیدات لازم از قبیل کنترل کلیهٔ مدخل‌های ورودی به ورزشگاه محل برگزاری مسابقات، کنترل پارکینگ‌های خودرویی، ایجاد گیت‌های بازدید بدنی، چینش نیرو مقابل سکوی تماشاگران و بین آنها، گشت‌زنی‌های نامحسوس بین تماشاگران و قسمت‌های مختلف محل برگزاری مسابقات، مستقر نمودن تیم‌های چک و خنثی جهت پیشگیری از عملیات تروریستی و غیره ... اقدامات لازم را جهت برگزاری مسابقه مناسب و ایمن را به عمل می‌آورد (داداش نژاد، 1394: 34)

اقدامات پلیس در مسابقات ورزشی فوتبال: نیروی انتظامی بنا به دستور و با بهره‌گیری از کلیهٔ امکانات و مقدرات موجود خود به همراه نیروهای تحت امر، ضمن ایجاد نظم و امنیت در استادیوم‌ها و محیط پیرامون داخلی و بیرونی ورزشگاه‌ها، جهت برقراری نظم و امنیت مسابقات و برخورد با هر گونه بی‌نظمی و ناآرامی، اقداماتی را در سه مرحله به شرح ذیل انجام می‌دهد. در زیر به برخی از این اقدامات اشاره شده است:

اقدامات قبل از شروع مسابقه

- برابر قوانین AFC، 24 ساعت قبل از برگزاری مسابقه، جلسه‌ای با حضور دستگاه‌های درگیر و سرپرستان تیم‌ها برگزار و هشداردهی امنیتی به همهٔ عوامل حاضر تذکر داده و صورتجلسه تنظیم می‌گردد و به امضاء حاضرین می‌رسد؛
- در صورت احساس تغییر وضعیت از عادی به غیر عادی بنا به پیش‌بینی اتفاق خاص از طرف گروه‌های سیاسی و امنیتی، حساسیت مسابقه به مبادی ذیربط و شورای تأمین اعلام و در جلسه مطرح می‌گردد؛
- کارشناسی امنیتی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه و بازدید میدانی فرماندهان جهت توجیه و عملکرد بهتر؛
- و ...

اقدامات حین مسابقات

- تعیین مسیر مشخص جهت ورود تیم‌ها و اصحاب رسانه و مسئولین برگزاری مسابقات؛

- اطمینان از حضور آمبولانس و تیم اورژانس در کنار زمین و نظارت بر چگونگی خدمات‌رسانی آن‌ها؛
- حضور فرمانده میدان در کنار ناظر و نماینده هیئت فوتبال جهت اخذ تصمیم در موارد خاص.

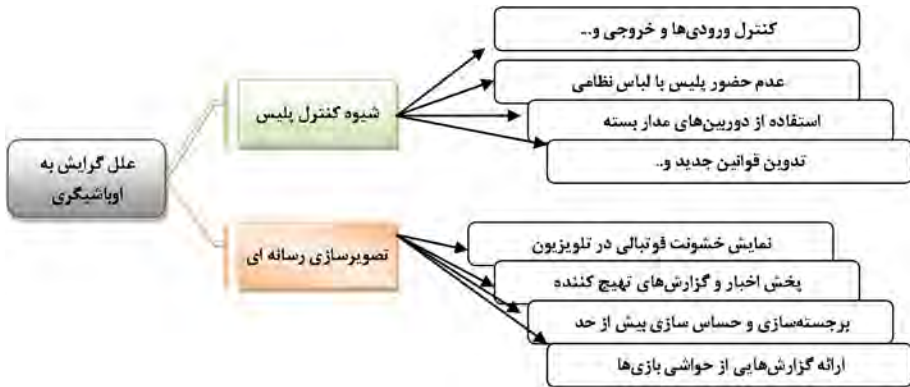
- و ...

اقدامات پس از انجام مسابقات

- کنترل و نظارت بر تخلیه جمعیت؛
- حفظ حضور خودروهای امدادی و تیم چک و خنثی تا پایان مأموریت؛
- اسکورت و همراهی تیم‌ها تا خروجی ورزشگاه؛
- نگه داشتن یک واحد در ورزشگاه تا زمان تخلیه کامل و اخذ آمار از نفرات و تجهیزات و ترخیص نیروها؛
- و ...

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مدل مفهومی پژوهش

شکل 1- مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی از نوع پیمایش است. جامعه آماری این پژوهش کلیه تماشاگران، هواداران، لیدرهای باشگاه‌ها، خبرنگاران ورزشی، داوران، کادر فنی تیم‌ها، نیروهای پلیس (یگان ویژه) که در برگزاری مسابقات فوتبال لیگ برتر در سال 95 دخیل می‌باشند، را شامل می‌شود. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان 384 نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب، تعیین گردید. روش گردآوری اطلاعات میدانی و ابزار آن پرسشنامه محقق ساخته بود روایی پرسشنامه به طریق منطقی (استفاده از نظرات 12 تن از خبرگان) و پایایی آن نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ به دست آمد که بالاتر از 0/7 بود.

یافته‌ها

یافته‌ها توصیفی

در این پژوهش نمونه آماری 350 نفر می‌باشند: در بررسی سن پاسخ‌دهندگان مشخص گردید، 45 درصد از پاسخ‌دهندگان در گروه سنی 21 تا 30 سال، 25 درصد در گروه 31 تا 40 سال، 21 درصد 20 سال و کمتر و 9 درصد نیز 41 سال و بالاتر بودند. در بررسی میزان تحصیلات مشخص شد 46 درصد تماشاگران دارای تحصیلات

دیپلم و زیر دیپلم، 28 درصد کارشناسی، 16 درصد کاردانی، 10 درصد کارشناسی ارشد و بالاتر هستند. در بررسی شغل آنها مشخص گردید، 37 درصد دارای شغل آزاد، 22 درصد بیکار، 20 درصد دانشجوی و محصل، 14 درصد کارمند و 7 درصد نیز سایر مشاغل هستند.

جدول شماره 1- سؤالات عمومی و نتایج میانگین به دست آمده از نمونه آماری

ردیف	گویه	میانگین	انحراف استاندارد
1	من فکر می‌کنم مهم‌ترین اوباشگری در فوتبال فحاشی و عربده‌کشی است.	3/7029	1/25204
2	من فکر می‌کنم مهم‌ترین شکل‌های اوباشگری در فوتبال ترکیبی از موارد بالاست	3/6171	1/16626
3	برای تماشای بازی‌ها اغلب به استادیوم می‌روم.	3/54	1/43527
4	من فکر می‌کنم اوباش‌گری در ورزش فوتبال از همه ورزش‌های دیگر بیشتر است.	3/5343	1/29257
5	بازی‌ها را اغلب از طریق رسانه‌ها (تلویزیون، ماهواره، اینترنت) دنبال می‌کنم.	3/4886	1/39324
6	من فکر می‌کنم مهم‌ترین اوباشگری در فوتبال درگیری‌های فیزیکی (مانند خشونت، شکستن شیشه‌ها، صندلی‌ها، زد و خورد، ضرب و جرح و ...) است.	3/3886	1/35962
7	من فکر می‌کنم خشونت و اوباشگری در فوتبال ایران افزایش یافته است.	3/3314	1/26395
8	تا به حال خودم در بحث و درگیری فیزیکی شرکت داشته‌ام.	3/4029	1/45633

در بررسی توصیفی گویه‌های مربوط به شاخص سؤالات عمومی مشخص شد، گویه ((من فکر می‌کنم مهم‌ترین اوباشگری در فوتبال فحاشی و عربده‌کشی است.)) با میانگین 3/70 در رتبه اول و گویه ((من فکر می‌کنم مهم‌ترین شکل‌های اوباشگری در فوتبال ترکیبی از موارد بالاست)) با میانگین 3/61 در رتبه دوم و گویه ((برای تماشای بازی‌ها اغلب به استادیوم می‌روم)) با میانگین 3/54 در رتبه سوم قرار دارند.

شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس

نتایج حاصل از میانگین پاسخ نمونه آماری به سؤالات پرسش‌نامه تحقیق به شرح

ذیل می‌باشد:

جدول شماره 2- (توصیف میانگین تأثیر شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس در گرایش به اوباشگری
نمونه آماری)

ردیف	گویه	میانگین انحراف استاندارد
1	معطلی طولانی مدت تماشاگران در بیرون از ورزشگاه و گیت‌های بازدید بدنی توسط مأمورین در گرایش تماشاگران به اوباشگری مؤثر است؟	4/0029 1/07458
2	استفاده از دوربین‌های مدار بسته استادیوم در عدم گرایش تماشاگران به خشونت و اوباشگری مؤثر است؟	3/8714 1/15703
3	برخورد و دستگیری تماشاگران متخلف توسط پلیس جلوی دید تماشاگران باعث تحریک و گرایش آنها به اوباشگری و خشونت می‌گردد؟	3/7943 1/13953
4	حضور پلیس با لباس نظامی در سکوها و جلوی تماشاگران در عدم گرایش تماشاگران به اوباشگری مؤثر است؟	3/7886 1/12837
5	پلیس توانسته است امنیت و آرامش خوبی برای تماشاگران و برگزارای مسابقات فوتبال ایران تأمین نماید؟	3/7886 1/22808
6	در حال حاضر اتخاذ و اجرای مجازات‌های بازدارنده برای تماشاگران متخلف از سوی کمیته انضباطی کارآیی لازم را ندارد؟	3/7551 1/18292
7	جلوگیری از ورود اشیاء ممنوعه (مانند بطری، لیوان شیشه‌ای و فلزی، فندک، چاقو، قوطی‌های عطر، ادکلن و هر شیء قابل پرتاب دیگر) توسط عوامل انتظامی در عدم گرایش تماشاگران به خشونت و اوباشگری مؤثر است؟	3/7543 1/19798
8	حضور پلیس با لباس ورزشی در سکوها و جلوی تماشاگران در عدم گرایش آنها به اوباشگری مؤثر است؟	3/7314 1/14651
9	ضرورت دارد قوانین و مقررات سخت‌گیرانه‌تری جهت امنیت و آرامش تماشاگران فوتبال در ایران اتخاذ شود؟	3/7257 1/16253
10	حضور پلیس با لباس‌های شخصی بین تماشاگران در عدم گرایش آنها به خشونت و اوباشگری مؤثر است؟	3/6229 1/15872

در بررسی توصیفی گویه‌های مربوط به شاخص تأثیر شیوه‌های کنترلی و نظارتی
مشخص شد، گویه ((معطلی طولانی مدت تماشاگران در بیرون از ورزشگاه و گیت‌های
بازدید بدنی توسط مأمورین در گرایش تماشاگران به اوباشگری مؤثر است؟)) با میانگین
4 در رتبه اول و گویه ((استفاده از دوربین‌های مدار بسته استادیوم در عدم گرایش
تماشاگران به خشونت و اوباشگری مؤثر است؟)) با میانگین 3/87 در رتبه دوم و گویه
((برخورد و دستگیری تماشاگران متخلف توسط پلیس جلوی دید تماشاگران باعث

تحریک و گرایش آنها به اوباشگری و خشونت می‌گردد؟)) با میانگین 3/79 در رتبه سوم قرار دارند.

فرضیه اصلی: بین شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس (یگان ویژه) در گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری رابطه معنادار وجود دارد.

231

جدول 3- توصیف میانگین تأثیر پیام‌ها یا تصویرسازی رسانه‌ها در گرایش به اوباشگری نمونه آماری

ردیف	گویه	میانگین	انحراف استاندارد
1	تأکید رسانه‌ای که در حق برخی تیم‌ها اجحاف، بی‌عدالتی و ناداوری شده	3/7743	1/13447
2	ارائه گزارش‌ها از حواشی مسابقات فوتبال از تلویزیون در گرایش تماشاگران فوتبال	3/6514	1/09894
3	برجسته‌سازی بیش از پیش برخی بازی‌ها مانند دربی‌ها، در گرایش تماشاگران فوتبال	3/6486	1/09672
4	ارائه گزارش‌ها در خصوص وضعیت باشگاه‌ها و تبعیض‌های فدراسیون‌ها	3/6086	1/13725
5	ارائه گزارش‌ها و عکس‌های تحریک‌کننده از طریق روزنامه‌ها و سایر مطبوعات ورزشی	3/5943	
6	ارائه اخبار و تفسیرهای جنجال‌برانگیز از زندگی شخصی و خصوصی بازیکنان فوتبال در شبکه‌های مجازی	3/58	1/08025
7	ارائه تاریخچه بازی‌ها، برتری‌ها، تعداد طرفداران، کورکوری خواندن‌ها و... در رسانه‌های مختلف	3/58	1/10904
8	پخش گزارش‌ها از طریق ماهواره‌ها تا چه حد در گرایش تماشاگران فوتبال	3/3686	1/10411

در بررسی توصیفی گویه‌های مربوط به شاخص تأثیر رسانه مشخص می‌شود، گویه ((تأکید بر این که در حق برخی تیم‌ها اجحاف، بی‌عدالتی و ناداوری شده، در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها موثر است؟)) با میانگین 3/77 در رتبه اول و گویه ((ارایه گزارش‌ها از حواشی مسابقات فوتبال از تلویزیون در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها موثر است؟)) با میانگین 3/65 در رتبه دوم و گویه ((برجسته‌سازی بیش از پیش برخی بازی‌ها مانند دربی‌ها، در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها موثر است؟)) با میانگین 3/64 در رتبه سوم قرار دارند.

جدول 4- مقایسه توصیفی شاخص‌ها

ردیف	عنوان شاخص	میانگین	انحراف استاندارد
1	شیوه کنترلی و نظارتی پلیس یگان های ویژه	3/7838	0/698
2	رسانه	3/6007	0/7136
3	گرایش به خشونت	3/3757	0/7603

در بررسی توصیفی متغیرها مشخص شد که متغیر نقش شیوه کنترلی و نظارتی پلیس یگان‌های ویژه با میانگین 3/78 در رتبه اول و رسانه‌ها با میانگین 3/60 در رتبه دوم قرار دارند.

جدول شماره 5- بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها

ردیف	شاخص	مقدار آزمون K-S	سطح معناداری
1	سوالات عمومی	1/11	0/16
2	رسانه‌های جمعی	1/17	0/12
3	شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه	1/02	0/24

در بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها مشخص می‌شود، مقدار K-S و سطح معناداری که بیش از 05، می‌باشد می‌توان با اطمینان 95 درصد بیان کرد توزیع داده‌ها نرمال است و می‌بایست از آزمون‌های پارامتریک برای آزمون فرضیات و پاسخ به سوالات استفاده کرد.

یافته‌های استنباطی

سوال اول

تا چه اندازه شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه در گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری تأثیر دارند؟

جدول 6- میانگین شاخص شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه

ردیف	عنوان شاخص	میانگین	انحراف استاندارد
1	شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه	3/78	0/69

در جدول توصیفی (6 و 7) مشخص می‌شود میانگین شاخص تأثیر خانواده 3/78 می‌باشد.

جدول 7- سطح معناداری شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه

ردیف	عنوان شاخص	مقدار آزمون t	سطح معناداری	درجه آزادی
1	شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه	21/00	.000	349

با توجه به مقدار آزمون تی که 21/00 و سطح معناداری که 000/ است می‌توان با اطمینان 95 درصد بیان کرد شیوه‌های کنترلی و نظارتی پلیس‌های یگان ویژه در گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری تأثیر دارند و فرضیه H1 مورد قبول و H0 رد می‌شود.

سوال دوم

- تا چه اندازه رسانه‌های جمعی در گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری تأثیر دارند؟

جدول 8- میانگین رسانه‌های جمعی

ردیف	عنوان شاخص	میانگین	انحراف استاندارد
1	رسانه‌های جمعی	3/60	0/71

در جدول توصیفی (8 و 9) مشخص می‌شود میانگین شاخص تأثیر خانواده 3/60 می‌باشد.

جدول 9- سطح معناداری رسانه‌های جمعی

ردیف	عنوان شاخص	مقدار آزمون t	سطح معناداری	درجه آزادی
1	رسانه‌های جمعی	15/74	.000	349

با توجه به مقدار آزمون تی که 15/74 و سطح معناداری که 000/ است می‌توان با اطمینان 95 درصد بیان کرد رسانه‌های جمعی در گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری تأثیر دارند و فرضیه H1 مورد قبول و H0 رد می‌شود.

جدول شماره 10- رگرسیون

Model	Coefficients ^a			t	Sig.
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	081/1	216/0		004/5	000/0
شیوه‌های کنترلی پلیس	-022/0	069/0	-020/0	-318/0	750/0

159/0	413/1	104/0	078/0	110/0	رسانه
-------	-------	-------	-------	-------	-------

در بررسی رگرسیون چندگانه مشخص می شود مقدار ثابت (constant) با مقدار t ، $5/004$ و سطح معناداری $0/000$ ، معنادار بوده و در معادله باقی می ماند ثانیاً تأثیر و مقدار پیش بینی دو متغیر مستقل شیوه های کنترل پلیس (با مقدار تی $0/318$ - و بتا $0/020$ -) و تصویرسازی رسانه ها (با مقدار تی $1/413$ و مقدار بتا $0/104$) سهم قابل ملاحظه یا تأثیر چندانی در معادله نهایی نداشته اند.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش تأثیر شیوه های کنترلی پلیس یگان ویژه و تصویرسازی رسانه ها در کاهش گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری به روش پیمایش و پرسش از تماشاگران، هواداران، لیدرهای باشگاه ها، خبرنگاران ورزشی، داوران، کادر فنی تیم ها، و بالاخره نیروهای پلیس مستقر در ورزشگاه مورد تحلیل قرار گرفت.

نتایج توصیفی مرتبط با سوالات عمومی و متغیر وابسته نشان داد که نخست، برخلاف برخی کشورهای دیگر، در نظر پاسخ گویان تحقیق اوباشگری در ورزش فوتبال ما چندان رشدی نداشته است. اگر چه که هنوز اوباشگری فوتبال نسبت به تمام ورزش های دیگر در صدر است. دوم این که «مهم ترین اوباشگری در فوتبال ایران فحاشی، عربده کشی و در نهایت خشونت های فیزیکی مانند شکستن شیشه ها و صندلی ها، زدو خورد، ضرب و جرح و... است».

در بررسی توصیفی گویه های مربوط به شاخص تأثیر شیوه های کنترلی و نظارتی پلیس مشخص گردید که مهم ترین عوامل و زمینه های وقوع اوباشگری در نزد پاسخ گویان به ترتیب عبارت بودند از: «معطلی طولانی مدت تماشاگران در بیرون از ورزشگاه و گیت های بازدید بدنی توسط مأمورین»، «عدم استفاده از دوربین های مدار بسته استادیوم»، «برخورد و دستگیری تماشاگران متخلف توسط پلیس جلوی دید تماشاگران»، دو گویه «اعمال قوانین و مقررات سخت گیرانه» و «حضور پلیس با لباس های شخصی در بین تماشاگران» کمترین تأثیر را در کاهش و پیشگیری از وقوع اوباشگری داشت. نتایج فوق تا اندازه زیادی با نتایج تحقیق کلیفورد و پیرسون (2005) که مهم ترین عامل شکل گیری رفتارهای خشونت آمیز را رفتارهای تحریک آمیز پلیس

می‌داند، و نیز با نتایج تحقیق قاسمی و ذوالاکتاف و نورعلی وند (1388) که در خصوص تأثیر شیوه‌های کنترل پلیس در وقوع خشونت و اوباشگری اشاره کرده بودن، قرابت داشت. و یکی از نتایج این تحقیق (نصب دوربین) با نتایج تحقیق فاکس و همکارانش که نصب انواع دوربین‌ها را به عنوان یکی از راهبردهای اساسی پلیس در کنترل خشونت و اوباشگری می‌دانستند، مطابقت داشت.

همچنین بخش قابل ملاحظه‌ای از پاسخ‌گوهای تحقیق (78 درصد) بر این باور بودند که پلیس ایران توانایی لازم را در برقراری نظم و مدیریت امنیت ورزشگاه را داشته، از عملکرد قابل قبولی برخوردار است. بر همین اساس میزان رضایت‌مندی نمونه‌های تحقیق از پلیس در حد زیاد بود. این یافته با بسیاری از یافته‌ها در خصوص نقش تعیین‌کننده پلیس در ایجاد امنیت و آرامش در ورزشگاه‌ها قرابت داشت. برای نمونه با نتایج تحقیق ساویز نائینی و رضایی‌راد (1391) و موسوی (1393) که به کنترل خشونت‌آمیز پلیس و عملکرد آن در ورزشگاه‌ها اشاره کرده‌اند؛ با نتایج مرادی و همکارانش (1394) که به نظارت پلیس و بهره‌گیری از تسهیلات و تعامل پلیس با مجموعه برگزارکننده‌های مسابقات اشاره کرده‌اند و با نتایج (اسکات و پیرسون 2006؛ به نقل از پاک نژاد و درانی، 1388: 121) که در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که رفتار پلیس در قبال تماشاگران در نظم و امنیت مؤثر است.

در بررسی توصیفی گویه‌های مربوط به شاخص تأثیر رسانه مشخص شد که به ترتیب گویه «تأکید رسانه‌ها بر این که در حق برخی تیم‌ها اجحاف، بی‌عدالتی و ناداوری شده»، «ارائه گزارش‌ها از حواشی مسابقات فوتبال از تلویزیون»، و «برجسته‌سازی بیش از پیش برخی بازی‌ها مانند دربی‌ها» بیشترین تأثیر را در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها دارد. در این میان ارائه اخبار و تفسیرهای جنجال برانگیز از زندگی شخصی و خصوصی بازیکنان فوتبال در شبکه‌های مجازی و ارائه تاریخچه بازی‌ها، برتری‌ها، تعداد طرفداران، کورکوری خواندن‌ها و ... در رسانه‌های مختلف کمترین تأثیر را در گرایش تماشاگران فوتبال به خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها داشت.

یافته‌های فوق و نیز وجود رابطه معنادار میان تصویرسازی رسانه‌ای با وقوع خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها در این تحقیق با یافته‌های بسیاری از تحقیقات هم‌خوان بود.

برای مثال حسنی (1393) دریافت که رسانه‌های تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر یادگیری رفتارهای خشونت‌آمیز در تمامی حوزه‌ها و البته ورزش دارد. کارگر و همکارانش (1395)؛ همتی و همکاران (1395)؛ مطلو و بایراکدار¹ (2017) در رابطه میان خشونت و اوباشگری با رسانه‌ها به موضوع تولید و پخش برنامه‌ها و تبلیغات رسانه‌ها؛ حسین‌پور و دیگران (1393) به نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی اشاره کرده‌اند. ضمن این که قاسمی و ذوالاکتاف و نورعلی وند (1388) به انواع تحریک مطبوعات در وقوع و گسترش پدیده اوباشگری در فوتبال اشاره کرده‌اند.

یافته‌های تحلیلی تحقیق حاضر که با یافته‌های پژوهش شیخ و همکاران (1386) که نشان داد رابطه معناداری میان میزان تحصیلات با وقوع خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌ها وجود داشت، نزدیک بود. به این معنا که بخش قابل ملاحظه‌ای از پاسخ‌گوها بر این باور بودند که بیشترین میزان خشونت و اوباش‌گری در ورزشگاه‌ها از سوی تماشاگران کم سواد انجام می‌گیرد. تعداد دستگیر شده‌های پلیس نیز تأکید بر همین داشت. این موضوع در خصوص شغل هم ساری و جاری بود چرا که در میان دستگیر شده‌ها یا کسانی که تصاویر آنها در هنگام خشونت و پرخاشگری ثبت شده بود، کمتر مشاغلی مانند پزشک، وکیل، مدرس دانشگاه، مدیران شرکت‌ها و غیره ... دیده می‌شد و بیشتر مشاغلی مانند کارگران و بیکارها دیده می‌شده است. البته ممکن است گفته شود که تعداد تماشاگرانی که با مشاغل یادشده هستند، بسیار کمتر به ورزشگاه‌ها می‌آیند و در کل تعداد آنها نسبت به جمعیت کمتر است. با این وصف گزارش‌های کتبی و شفاهی پلیس و نیز پاسخ‌های نمونه‌های تحقیق تأییدی بر رابطه شغل با پدیده خشونت و اوباشگری در ورزشگاه‌هاست. یافته‌های تحقیق موسوی (1393) نیز تأکید بر این مدعاست که بر نقش پایگاه اقتصادی - اجتماعی در وقوع خشونت و اوباشگری تأکید داشت.

به هر ترتیب نتایج تحقیق حاضر نشان داد که با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت که بین شیوه‌های نظارت و کنترلی پلیس با گرایش تماشاگران فوتبال ایران به خشونت و اوباشگری فوتبال رابطه معناداری وجود دارد. البته با تأکید بر این که «شیوه‌های تصویرسازی رسانه‌ها و پیام‌های رسانه‌های جمعی از بازی‌ها»، «وضعیتی که بازیکنان

1- Ercan ZORBA, T. Osman MUTLU, Akan BAYRAKDAR

تیم‌ها ایجاد می‌کنند»، و «عکس‌العمل‌های مربیان (به هنگام بازی یا پس از آن)» چگونه بوده است.

پیشنهادها

237

- با دعوت از لیدرها در زمینه طرح شعارها، تذکرات لازم داده شود و پلیس بایستی نظارت داشته باشد که شعارها به گونه‌ای طرح شود که احساسات و عواطف تماشاگران تیم مقابل تحریک نشود. لذا عوامل اطلاعاتی پلیس که با لباس شخصی در بین تماشاگران حضور دارند، بایستی به این موضوع واقف باشند و از نقش نظارتی صرف فاصله بگیرند و در صورت طرح شعارهای غیر برنامه‌ریزی شده لیدرها به آنها تذکر دهند.
- بازگشایی درب‌ها با توجه به حضور تماشاگر انجام پذیرد و به ساعت خاصی موقوف نشود یعنی اگر چنانچه حضور تماشاگران در پشت درب پرتراکم و زیاد شد درب‌ها بازگشایی شود.
- در قسمت گیت‌های بازدید بدنی با استفاده از دستگاه‌های نمایان‌ساز (ایکس‌ری) و اضافه نمودن تعداد نفرات بازدیدکننده از معطلی پشت گیت‌ها کاسته می‌شود.
- جهت کنترل جایگاه‌ها از دوربین‌های مدار بسته استفاده شود و این موضوع به تماشاگران اطلاع‌رسانی گردد.
- سعی شود حتی‌المقدور دستگیری‌ها در جلوی دید تماشاگران انجام نشود و به زمان دیگر و با تحت نظر گرفتن متخلف هنگام خروج یا به وسیله افراد لباس شخصی انجام پذیرد.
- آوردن اشیاء برنده، قابل پرتاب، اشتعال‌زا، بنرهای تبلیغاتی تحریک‌کننده بایستی ممنوع شود و در گیت‌های بازدید از آوردن آن‌ها جلوگیری به عمل آید.
- استقرار پلیس ضد اغتشاش با تجهیزات لازم و کافی و با کمیت و نظم مناسب در حوالی ورزشگاه‌ها و مسیرهایی که به ورزشگاه‌ها ختم می‌شوند می‌تواند زمینه دخالت به موقع آنان در صحنه و فرو نشاندن خشونت‌طلبی‌ها را فراهم می‌سازد.

- تشکیل پلیس مخصوص ورزشگاه‌ها به کمک تیم‌ها می‌تواند در کاهش خسارات و پیشگیری از وقوع اوباشگری مؤثر باشد.
- رسانه‌ها در پخش برنامه‌های ورزشی به موضوعات حاشیه‌ای مانند اجحاف و بی‌عدالتی در حق تیم‌ها، ناداوری‌ها، مسائل خانوادگی بازیکنان و غیره ... کمتر توجه نموده، سعی در بزرگ‌نمایی این گونه موضوعات نداشته باشند.
- رسانه قبل از برگزاری دربی یا شهرآورد استان‌ها به ویژه تیم‌های استقلال و پرسپولیس در تهران کمتر به برجسته‌سازی آن پردازند و این بازی‌ها را همانند دیگر بازی‌های لیگ نگاه کنند.
- رسانه‌ها سعی نمایند به پخش مصاحبه‌ها و تفسیرهای جنجالی و عکس‌های تحریک‌آمیز کمتر توجه کنند.
- سردبیران برنامه‌های ورزشی اعم از دیداری، شنیداری و نوشتاری تلاش نمایند با کمک یک تیم از جامعه‌شناس، روانشناس و پلیس نسبت به ساخت برنامه‌ها و فیلم‌هایی و چاپ مطالبی با موضوع ورزش و خشونت ورزشی و پیامدهای آن و همچنین فراهم آوردن زمینه نزدیک شدن دیدگاه‌های تماشاچیان دو تیم پر طرفدار و حاشیه‌ساز در آگاه‌سازی جوانان و نوجوانان نقش مهمی ایفا نمایند و از این طریق به احساسات و عواطف مخاطبان سمت و سویی خاص ببخشند.
- گزارش‌گران ورزشی سعی نمایند از به کار بردن الفاظ تحریک‌آمیز بر له یا علیه تیم یا فرد خاص حتی‌المقدور خودداری نمایند.
- با تولید و پخش برنامه‌های آموزشی و تبلیغی نسبت به آرام نمودن جو ورزشگاه‌ها به خصوص در بازی‌های شهرآورد و بازی‌های حاشیه‌دار اقدام نمایند و همچنین در اطلاع‌رسانی به تماشاگران مبنی بر عدم همراه داشتن اشیاء ممنوعه هنگام ورود به ورزشگاه‌ها و عدم مراجعه، هنگام پر بودن استادیوم‌ها مسئولین برگزاری مسابقات اعم از مسئولین لیگ، پلیس، حراست و غیره ... را یاری نمایند.

منابع

- آزاد ارمکی، تقی (1381). فوتبال: پارادوکس نوسازی. مجله مطالعات جامعه‌شناختی، شماره 19، صص 5-18.
- پاک نژاد، محسن و درانی، کمال (1388). رفتارهای تهاجمی تماشاگران فوتبال و علل روانی و اجتماعی آن. فصلنامه رشد و یادگیری حرکتی - ورزشی، شماره 3.
- حسنی اردبیلی، علی (1393). بررسی جامعه‌شناختی تأثیر عوامل اجتماعی مؤثر بر شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال در ورزشگاه دوهزار نفری خلخال در سال 1391. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال.
- حسین پور، اسکندر؛ نیازی پور، مراد علی؛ کاشف، سید محمد؛ باقری، قدرت‌اله و منگشتی جونی، یوسف (1393). نقش رسانه‌های اجتماعی بر توسعه رفتارهای اوباش‌گرایانه تماشاگران فوتبال. مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی، شماره 5، صص 10-17.
- داداش نژاد، نادر (1394). تأثیر عملیات روانی در آرام‌سازی فضای میداین ورزشی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد پیشگیری انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین.
- رحمتی، محمدمهدی و محسنی تبریزی، علی رضا (1383). بررسی عامل‌های جامعه‌شناختی خشونت و پرخاشگری تماشاگران فوتبال (مطالعه موردی: تهران) المپیک. سال یازدهم. شماره 3 و 4، صص 77-91.
- ساویز نائینی، عبدالرضا و رضایی‌راد، مجید (1391). تدابیر انتظامی برای کنترل خشونت تماشاچیان فوتبال. فصلنامه دانش انتظامی، شماره 54، صص 45-92.
- شفتی، مجید (1373). فوتبال، و نظم‌پذیری جامعه سالم. شماره 16.
- صدیق سروسناتی، رحمت‌الله (1381). تخلیه منفعل هیجان یا تزریق فعال خلجان (پژوهشی در مورد درگیری‌های حواشی مسابقات فوتبال). مجله مطالعات جامعه‌شناختی، شماره 19، صص 69-92.
- غلامی ترکسلویه، سجاد و حیدری نژاد، صدیقه (1394). بررسی دیدگاه هواداران تیم‌های فوتبال اهواز در خصوص عوامل مؤثر بر بروز پرخاشگری. مطالعات مدیریت ورزشی، شماره 28، صص 121-124.
- فتحی نیا، محمد و علیزاده، عبدالرحمان (1384). خشونت‌گرایی تماشاگران فوتبال و نقش رسانه‌ها در کنترل آن. مجله پژوهش‌های ارتباطی، شماره‌های 42 و 43، صص 81-106.
- فوکو، میشل (1378). مراقبت و تنبیه، تولد زندان. ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده، تهران: نشر نی.

- کارگر، غلامعلی؛ غفوری، فرزاد؛ محمدی مقدم، یوسف و مرادی سیاسر، غلامرضا (1395). ارائه الگوی عوامل تأثیرگذار بر امنیت رویدادهای ورزشی ایران. فصلنامه انتظام اجتماعی، سال هشتم، شماره چهارم، صص 157-190.
- کشکر، سارا (1392). نقش نمایش رفتارهای خشونت‌آمیز فوتبال از تلویزیون بر رفتارهای نوجوانان و جوانان عضو باشگاه‌های فوتبال شهر تهران. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، شماره 17، صص 79-100.
- کوئن، بروس (1375). درآمدی به جامعه‌شناسی. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر نی.
- محسنی تبریزی، علیرضا و رحمتی، محمدمهدی (1381). «پرخاشگری و خشونت در ورزش فوتبال». موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران.
- مرادی، غلامرضا؛ سوری، احمد؛ سالار، روح اله و نیازی، اسفندیار (1394). راهکارهای پیشگیری انتظامی از بروز پرخاشگری در مجموعه‌های ورزشی (مورد مطالعه: استادیوم آزادی تهران). فصلنامه انتظام اجتماعی، دوره 7، شماره 3، صص 131-154.
- موسوی، سید احمد (1393). بررسی عوامل جامعه‌شناختی موثر بر بروز رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال (مورد مطالعه: شهر اهواز). پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.
- نادریان جهرمی، مسعود (1384). مبانی جامعه‌شناسی در ورزش. اصفهان: نشر هنرهای زیبا.
- همتی‌نژاد، مهرعلی؛ تیلور، تریسی؛ قلی‌زاده، محمدحسن و فرجی، رسول (1395). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر امنیت ورزشگاه‌های فوتبال ایران با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی. فصلنامه مدیریت ورزشی، شماره 30، صص 69-85.
- وثوقی، منصور و خسروی نژاد، سید محسن (1388). بررسی عوامل فرهنگی اجتماعی رفتار هیجانی تماشاگران فوتبال. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره اول، صص 125-149.
- وثوقی، منصور و خسروی‌نژاد، سید محسن (1388). بررسی عوامل فرهنگی اجتماعی رفتار هیجانی تماشاگران فوتبال. پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال سوم، شماره اول، صص 125-149.
- Armstrong G. and Harris R. (1991), Football Hooligans: Theory and evidence, sociological Review.
- Bridge, R (2008) Premier League Policing Costs 2007/8. Football 'Should Pay for Police': Police forces (FOI Requests). BBC Five Live. [online]. Available at: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/7553875.stm> (accessed 16 September 2016).

- Dunning, E (2000) Towards a sociological understanding of football hooliganism as a world phenomenon. *European Journal on Criminal Policy and Research* 8: 141-162.
- Ercan ZORBA, T. Osman MUTLU, Akan BAYRAKDAR (2017) AN EVALUATION OF TURKISH POLICE OFFICER'S VIEW ON VIOLENCE IN FOOTBALL AND HOOLIGANISM. *The Online Journal of Recreation and Sport* – October 2017 Volume 6, Issue 4. <http://doi.org/10.22282/ojrs.2017.17>.
- Eric Dunning, Patrick Murphy and John Williams (1989) Spectator Violence at Football Matches: Towards a Sociological Explanation . *The British Journal of Sociology* .Vol. 37, No. 2 (Jun., 1986), pp. 221-244
- <http://persian.euronews.com/2015/05/28/heysel-a-tragedy-waiting-to-happen>.
- J. Bentham, panopticon versus New South Wales .*Works ed·bowringt·iv·p40*.
- Kerr, John H. (1994&1997) Understanding Soccer Hooliganism. Reviewing sociology. Open University Press, 1994, 129 pages, £37.50 hardback, £12.99 paperback.
- King ,Anthony (1995) OUTLINE OF A PRACTICAL THEORY OF FOOTBALL VIOLENCE . Sage Publications, Ltd.Vol. 29, No. 4 (November 1995), pp. 635-651. <https://www.jstor.org/stable/42855609>
- Marsh, P., Fox, K., Carnibella, G., McCann, J. and Marsh, J. (1996) Football Violence in Europe.london.
- Pearson, Geoff (2006). Hooliganism, Football Industry Group, University of Liverpool, pp: 1-4.
- Ramón Spaaij (2011) 'Sport and Social Mobility', Colloquium presented at the Utrecht School of Governance, Utrecht University, The Netherlands, December.
- Stephen W. Dittmore Jonathan A. Jensen and Shaina M. Ervin (2014) Exploring the Factors Affecting Popularity in Social Media: A Case Study of Football Bowl Subdivision Head Coaches. *The Ohio State University, USA.University of Arkansas, US .ternational Journal of Sport Communication*, 2014, 7, 261 - 278.<http://dx.doi.org/10.1123/IJSC.2014-0008>.© 2014 Human Kinetics, In.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی